

معماری مدرسه نوجوانان

مبثتی بر

معیارهای فضا، رشد و یادگیری

اکرم خاالی

(PhD. A.P.)

سی‌مک نیبری

(PhD. A.Prof.)

سیده معصومه نصیری

(MAr)

سرشناسه	: خلیلی، اکرم، ۱۳۵۶ دی -
عنوان و نام پدیدآور	: معماری مدرسه نوجوانان مبتنی بر معیارهای فرایند رشد و یادگیری اکرم خلیلی، سیامک نیری فلاح، سیده معصومه نصیری سجیرانی.
مشخصات نشر	: تهران: موسسه آموزشی تالیفی ارشدان، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۶ ص: مصور، جدول؛ ۲۱×۱۴ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۵۱-۴۲۲-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: ساختمان‌های مدارس — ایران
موضوع	: ساختمان‌های مدارس — ایران — طرح و ساختمان
موضوع	: School buildings -- Iran -- Design and construction
موضوع	: High school buildings -- Iran
موضوع	: ساختمان‌های مدارس متوسطه — ایران
موضوع	: ساختمان‌های مدارس متوسطه — ایران — طرح و ساختمان
موضوع	: High school buildings -- Iran -- Design and construction
موضوع	: Adolescent psychology -- Iran
موضوع	: نوجوانان — ایران — روان‌شناسی
موضوع	: یادگیری — روان‌شناسی
موضوع	: Learning, Psychology of
شناسه افزوده	: نیری فلاح، سیامک، ۱۳۵۷ -
شناسه افزوده	: نیری سجیرانی، سیده معصومه، ۱۳۶۸ -
رده بندی کنگره	: ۳۷۲.۱۹
رده بندی دیویی	: ۳۰۰.۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۱۵۹۷۱

گروه پژوهشی توسعه، پایدار و مطالعات مبنا

مرکز تحقیقات مهندسی بیمه دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور

ارشدان

مؤسسه آموزشی تالیفی ارشدان

معماری مدرسه نوجوانان مبتنی بر معیارهای فرایند رشد و یادگیری

اکرم خلیلی - سیامک نیری فلاح - سیده معصومه نصیری سجیرانی

آموزشی تالیفی ارشدان

اول

اول ۱۳۹۹

۹۷۸-۶۲۲-۲۵۱-۴۲۲-۸

۱۰۰۰

www.arshadan.com

www.arshadan.net

۰۲۱۴۷۶۲۵۵

۳۰۰۰۰ تومان

■ نام کتاب:

■ تألیف:

■ ناشر:

■ ویرایش:

■ نوبت چاپ:

■ شابک:

■ شمارگان:

■ مرکز خرید آنلاین:

■ مرکز پخش و توزیع:

■ قیمت:

فهرست مطالب

صفحه	عناوین	فصول
xii	پیشگفتار	
۱	فضاهای آموزشی (مدرسه)	فصل اول
۴	سیر تحول مدارس در ایران	۱-۱
۴	معماری مدارس پیشین	۱-۱-۱
۵	عوامل شکل دهنده مدارس قدیمی ایران	۱-۱-۱-۱
۹	عام آموزشی و مدارس پیش از اسلام	۲-۱-۱
۱۰	مدارس دوران ساسانیان	۱-۲-۱-۱
۱۱	نظم آموزشی و مدارس پس از اسلام	۳-۱-۱
۱۲	پیدایش و گسترش مدارس سنتی در ایران	۱-۳-۱-۱
۱۴	ترکیب مدارس سنتی	۲-۳-۱-۱
۱۵	پیدایش و گسترش مدارس عالی و نوین در ایران	۳-۳-۱-۱
۱۵	الگوی مدارس انتقالی و نوین	۴-۳-۱-۱
۱۷	مدارس دوره سلجوقیان	۵-۳-۱-۱
۱۸	مدارس دوران صفویان	۶-۳-۱-۱
۱۹	مدارس دوران معاصر (اواخر قرن نوزدهم تا اواخر قرن بیستم)	۷-۳-۱-۱
۳۱	معماری مدرسه	۲-۱
۳۱	سازماندهی فضایی مدارس	۱-۲-۱
۳۱	پیوند با محله	۲-۲-۱
۳۲	کیفیت‌های فضایی درون مدرسه	۳-۲-۱
۳۲	نوآوری و هوش محوری	۴-۲-۱
۳۳	پیوند ساختمان مدرسه با طبیعت	۵-۲-۱
۳۶	راهکارهای آموزشی	۱-۵-۲-۱

۳۶	راهکارهای پرورشی (رشد اجتماعی و فیزیکی)	۲-۵-۲-۱
۳۷	راهکارهای زیبایی شناسانه و احساسی	۳-۵-۲-۱
۳۸	مدل آموزش در فضای باز مدارس	۴-۵-۲-۱
۴۱	تأثیر حضور طبیعت در فضاهای آموزشی	۳-۱
۴۵	گونه شناسی حیات مدرسه	۱-۳-۱
۴۵	عوامل کالبدی	۱-۱-۳-۱
۴۶	عوامل محیطی	۲-۱-۳-۱
۵۰	شاخصه‌های طراحی محیط‌های آموزشی	۴-۱
۵۱	برخی ویژگی‌های کیفی فضا	۱-۴-۱
۵۵	بسی عناصر فضایی کارا	۲-۴-۱
۶۳	فضای کلاس	۳-۴-۱
۶۶	نظریه‌سازی مرکز ذهنی	۴-۴-۱
۶۷	دور بودن راهای ارتباط خاطر یا فرار ذهن	۱-۴-۴-۱
۶۸	گشایش، وسعت یا انقباضی منظر	۲-۴-۴-۱
۶۸	جذابیت و شیدایی منظر	۳-۴-۴-۱
۶۹	سازگاری با شرایط محیطی	۴-۴-۴-۱
۷۱	فصل دوم نوجوانی و رشد	
۷۲	بلوغ	۱-۲
۷۳	رشد	۲-۲
۷۴	انواع رشد	۱-۲-۲
۷۴	رشد حرکتی	۱-۱-۲-۲
۷۵	رشد شناختی	۲-۱-۲-۲
۷۷	پیامدهای تغییرات شناختی نوجوانان	۱-۲-۱-۲-۲
۷۸	رشد اجتماعی و اخلاقی	۳-۱-۲-۲
۷۹	مراحل درک اخلاقی کلبرگ	۱-۳-۱-۲-۲
۸۰	نظریه‌های رشد	۳-۲
۸۰	تئوری پیازه در رشد شناختی	۱-۳-۲

۸۱	تئوری کلبرگ در رشد اخلاقی	۲-۳-۲
۸۱	تئوری پرونر در رشد شناختی	۳-۳-۲
۸۲	تئوری فروید در رشد	۴-۳-۲
۸۳	تئوری اریکسون در رشد روانی اجتماعی	۵-۳-۲
۸۴	جمع بندی فصل	۴-۲
۸۶	فصل سوم یادگیری و شناخت	
۹۰	یادگیری	۱-۳
۹۰	انواع سبک‌های یادگیری	۲-
۹۱	سبک‌های یادگیری فیزیولوژیک	۱-۱-۳
۹۲	سبک‌های یادگیری عاطفی	۲-۲-۳
۹۲	سبک‌های یادگیری شناختی	۳-۲-۳
۹۲	تفاوت سبک‌های یادگیری با سبک‌های شناختی	۳-۳
۹۲	انواع سبک‌های شناختی	۴-۳
۹۳	سبک یکپارچه‌ی مسمی؛ در برابر تمایز مفهومی	۱-۴-۳
۹۴	سبک مقاوم در برابر تغییر؛ در برابر سبک انعطاف پذیر	۲-۴-۳
۹۴	سبک خطر پذیری؛ در برابر محافظه کاری	۳-۴-۳
۹۴	سبک خودگردانی قوی؛ در برابر خودگردانی ضعیف	۴-۴-۳
۹۵	سبک واگرا در مقابل همگرا	۵-۴-۳
۹۵	سبک کانونی؛ در مقابل سبک پیگرد	۶-۴-۳
۹۵	سبک پاسخ دهی یک سویه؛ در مقابل توجه چند به جزئیات	۷-۴-۳
۹۵	سبک متعارف؛ در مقابل سبک غیرمتعارف (فردی)	۸-۴-۳
۹۶	سبک وابسته به زمینه؛ در مقابل ناپسته به (فارغ از) زمینه	۹-۴-۳
۹۸	سبک‌های تکانشی و تکاملی	۱۰-۴-۳
۹۹	سبک‌های شناختی رایدینگ	۱۱-۴-۳
۱۰۰	سبک‌های یادگیری داون و داون	۵-۳
۱۰۱	سبک‌های یادگیری فلدر - سیلورمن	۶-۳
۱۰۳	سبک‌های یادگیری آنتونی گریگورک	۷-۳

۱۰۵	سبک‌های یادگیری گراشا - ریچمن	۸-۳
۱۰۵	مدل غلبه ذهنی هرمان	۹-۳
۱۰۶	سبک‌های یادگیری مک کارتی	۱۰-۳
۱۰۸	سبک‌های یادگیری هانی و مامفورد	۱۱-۳
۱۰۹	سبک‌های یادگیری کلب	۱۲-۳
۱۱۲	یادگیرنده کامل	۱۳-۳
۱۱۳	الگوی ایزالم - ۹۷	۱۴-۳
۱۱۵	جمع بندی فصل	۱۵-۳
۱۱۶	فصل ۱۶	۱۶-۳
۱۲۳	فصل چهارم: رویکردهای آموزشی	
۱۲۴	۱-۴ رویکرد رفتارگر	
۱۲۴	۱-۱-۴ نظریه پردازان رویکرد رفتارنگر	
۱۲۶	۲-۱-۴ نگاه کلی به رفتارنگر	
۱۲۷	۳-۱-۴ اصول مهم در دیدگاه رفتارگرایی	
۱۲۸	۴-۱-۴ اصول بنیادین رفتارنگری در آموزش و یاددهی	
۱۲۸	۵-۱-۴ اصول رفتاری معلمان رفتارنگر	
۱۲۸	۶-۱-۴ ویژگی‌های نظام آموزشی رفتارنگر	
۱۲۹	۷-۱-۴ نقاط قوت نظام آموزشی رفتارنگر	
۱۲۹	۸-۱-۴ ایرادات وارد بر سیستم آموزشی رفتارنگر	
۱۳۰	۲-۴ رویکرد شناختی	
۱۳۰	۱-۲-۴ نظریه پردازان رویکرد شناختی	
۱۳۲	۲-۲-۴ راهبردهای شناختی در تعلیم و تربیت	
۱۳۲	۳-۲-۴ الگوی آموزشی والدورف	
۱۳۲	۴-۲-۴ اصول آموزش از دیدگاه رابرت گانیه	
۱۳۳	۵-۲-۴ اصول آموزش از دیدگاه گاردنر	
۱۳۵	۳-۴ نگاه کلی به روانشناسی اکتشافی - شناختی	
۱۳۵	۱-۳-۴ نقش معلم در مدارس و مراکز شناخت گرا	

۱۳۵	نقاط قوت نظام آموزشی شناخت گرا	۲-۳-۴
۱۳۶	ایرادات وارد شده بر رویکرد شناختی	۳-۳-۴
۱۳۷	رویکرد تحولی نگر	۴-۴
۱۳۹	نظریه رشد شناختی پیاژه و کاربرد آن در تعلیم و تربیت	۱-۴-۴
۱۴۲	اصول آموزش و پرورش از دیدگاه پیاژه	۲-۴-۴
۱۴۴	روش‌ها و برنامه‌های آموزش و پرورش کنونی از نگاه پیاژه	۳-۴-۴
۱۴۵	الگوی آموزشی "های - اسکوپ"	۲-۴-۴
۱۴۶	آشنایی با نظام آموزشی "های - اسکوپ"	۱-۴-۴
۱۴۷	انتقادات اصلی بر نظریه شناختی پیاژه	۵-۴-۴
۱۴۹	رویکرد انسانگرا	۵-۴
۱۴۹	نظریه پردازان انسانگرا	۱-۵-۴
۱۵۰	ویژگی‌های شایستگی سالم در دیدگاه فرانکل	۱-۱-۵-۴
۱۵۳	رویکرد انسانگرای آموزش	۲-۵-۴
۱۵۴	نقش معلم در رویکرد انسانگرا	۳-۵-۴
۱۵۴	امتیازهای رویکرد انسانگرا	۴-۵-۴
۱۵۵	خلاصه فصل	۶-۴
۱۵۷	جمع بندی فصل	۷-۴
۱۵۸	معماری مدرسه	فصل پنجم
	(احکام طراحی مدرسه نوجوانان)	
۱۵۹	شاخصه‌های طراحی فضاهای یادگیری	۱-۵
۱۶۱	مدل مفهومی فضای آموزشی نوجوانان	۲-۵
۱۶۳	منابع و مآخذ	

فهرست شکل‌ها

شماره	عناوین	صفحه
شکل ۱-۱	مدل آموزش در فضای باز مدارس	۳۹
شکل ۲-۱	نمونه‌ای از فضاهای دلیزیر در مدارس	۵۳
شکل ۱-۲	نمونه‌ای از فضاهای امن در مدارس	۵۳
شکل ۱-۳	نمونه‌ای از فضای مدرسه به مثابه خانه	۵۴
شکل ۵-۱	نمونه‌ای از فضای کلاس‌های درس	۵۹
شکل ۶-۱	نمونه‌ای از دیوار فضای آموزشی قابل بهره برداری گسترده در راستای یادگیری	۶۱
شکل ۱-۵	چارچوب مفهومی طراحی فضاهای یادگیری نوجوانان	۱۶۲

پیشگفتار نویسندگان

امروزه یادگیری منبع حیاتی شناخت و انطباق با سرعت فزاینده در حال تغییر است؛ چرا که توانایی یادگیری، کشف تغییرات و پیاده‌سازی آن قابلیت مهمی است که برای سرآمدی در دنیای متحول امروزی بسیار کلیدی است. نقش یادگیری در همه صحنه‌های زندگی انسان نمایان است. شاید بتوان گفت یکی از مهم‌ترین عوامل پیشرفت اجتماعی در زندگی انسان، یادگیری است. انسان مخلوق عادت و عادت نتیجه یادگیری و یادگیری ضروری‌ترین اساس زندگی انسان است. به عبارت دیگر می‌توان گفت انسان محصول یادگیری نای خدا است.

از دیرباز، شد عبارت از تغییراتی است که با پیشرفت و ترقی همراه بوده که این تغییرات به‌طور منظم صورت می‌گیرد. آثار و علائمی که در رفتار فرد ظاهر می‌شود، ساختار میزان رشد او را تشکیل می‌دهد. رشد یک جریان دائمی است. یعنی گذشتن فرد با وضع فعلی او کاملاً ارتباط دارد و بصورت تغییرات تدریجی در رفتار ظاهر می‌شود. طرح و زمینه رشد هر فرد، تحت تأثیر عوامل ارثی و محیط قرار دارد بر اساس آنچه اشاره شد، پر واضح است که نوجوانان به محیط‌هایی نیاز دارند که پاسخگوی نیازهای روبه گسترش، نیروی استدلال و نیازهای هیجانی و اجتماعی آنها باشد. بدون تجربه‌های یادگیری مناسب، بعید است که توان شناختی آنها تحقق یابد. هرفضای معماری بخصوص فضای معماری مدارس باید علاوه بر پاسخدهی به خصوصیات جغرافیایی و اقلیمی، قادر باشد تا شرایط مساعدی برای پاسخگویی به نیازهای انسانی فراهم آورد. اگر محیط آموزشی بخلاف زمینه ای ثمربخش برای نسل آینده به ارمغان آورد، باید خلاقانه بوده و برای آزاد کردن اندیشه مهیا شده باشد.

از این روی، یکی از عوامل مؤثر تربیتی در آموزش و پرورش نوین هر کشور، کیفیت معنادار فضای معماری مدارس است که در کنار معلم، کتاب،

دانش‌آموزان، روش‌های تدریس، مدیریت آموزشی و خانواده‌ها فرآیند یادگیری مؤثر را مهیا می‌سازند. با توجه به موارد ذکر شده، کتاب حاضر با هدف تبیین الگوی طراحی مدرسه متوسطه (فضای آموزشی پاسخگوی نوجوانان) با بهره‌گیری از معیارهای فرآیند رشد و یادگیری به رشته تحریر درآمده است. شکل پیش رو، ساختار شکل‌گیری مطالب کتاب را نشان

می‌دهد.

